

DOMSTOLENS DOM
den 14 september 1999 *

I mål C-310/97 P,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av W. Wils, rättstjänsten, i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 10 juli 1997 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (andra avdelningen i utökad sammansättning) i mål T-227/95, AssiDomän Kraft Products m.fl. mot kommissionen (REG 1997, s. II-1185), i vilket det förs talan om upphävande av denna dom,

i vilket de andra parterna är:

AssiDomän Kraft Products AB, Stockholm,

Iggesunds Bruk AB, Örnsköldsvik,

Korsnäs AB, Gävle,

MoDo Paper AB, Örnsköldsvik,

* Rättegångspråk: engelska.

Södra Cell AB, Växjö,

Stora Kopparbergs Bergslags AB, Falun,

Svenska Cellulosa AB, Sundsvall,

företrädna av J.E. Pheasant, solicitor, delgivningsadress: advokatbyrån Loesch et Wolter, 11, rue Goethe, Luxemburg,

sökande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena P.J.G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch och P. Jann samt domarna J.C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J.L. Murray, D.A.O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet (referent) och R. Schintgen,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören H.A. Rühl,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 8 december 1998, där kommissionen var företräd av W. Wils och där AssiDomän Kraft Products AB m.fl. var företrädna av J.E. Pheasant och M. Levitt, solicitor,

och efter att den 28 januari 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska gemenskapernas kommissionen har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 4 september 1997, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen överklagat förstainstansrättens dom av den 10 juli 1997 i mål T-227/95, AssiDomän Kraft Products m.fl. mot kommissionen (REG 1997, s. II-1185, nedan kallad den överklagade domen), genom vilken denna ogiltigförklarade kommissionens beslut i skrivelsen av den 4 oktober 1995 (nedan kallat beslutet av den 4 oktober 1995) om avslag på sökandenas begäran om omprövning, till följd av domstolens dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mot kommissionen (REG 1993, s. I-1307, svensk specialutgåva, volym 14, nedan kallad pappersmassedomens), av lagenligheten av kommissionens beslut 85/202/EEG av den 19 december 1984 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV. 29.725 — Pappersmassa) (EGT L 85, s. 1, nedan kallat pappersmassebeslutet).

Bakgrund till tvisten vid förstainstansrätten

- 2 Enligt den överklagade domen är bakgrunden till tvisten följande.
- 3 Kommissionen konstaterade i pappersmassebeslutet att vissa av de 43 mottagarna av detta beslut hade överträtt artikel 85.1 i EEG-fördraget (senare artikel 85.1 i EG-fördraget, nu artikel 81.1 EG), bland annat genom att ha samordnat priset på blekt sulfatpappersmassa.

- 4 I artikel 1 i pappersmassebeslutet uppräknades de av kommissionen konstaterade överträdelsena av artikel 85, de berörda mottagarna och de aktuella tidsperioderna.

- 5 I artikel 1.1 i pappersmassebeslutet konstaterade kommissionen att de svenska producenterna, med undantag av Billerud-Uddeholm och Uddeholm AB, tillsammans med andra finländska, amerikanska, kanadensiska och norska producenter, hade samordnat "priset på blekt sulfatpappersmassa avsedd för Europeiska ekonomiska gemenskapen" under hela eller delar av tidsperioden mellan åren 1975 och 1981. Enligt artikel 1.2 hade samtliga svenska producenter överträtt artikel 85 i fördraget genom att ha samordnat det faktiska försäljningspriset på blekt sulfatpappersmassa i gemenskapen, i vart fall till kunder i Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Förenade kungariket.

- 6 I artikel 3 i pappersmassebeslutet ålade kommissionen nästan alla mottagare av nämnda beslut böter på mellan 50 000 och 500 000 ECU, bland annat nio av de svenska mottagarna.

- 7 De sistnämnda företagen beslutade att inte väcka talan om ogiltigförklaring mot pappersmassebeslutet utan betalade sina böter. Däremot väckte 26 andra av de 43 ursprungliga mottagarna av detta beslut eller deras rättsinnehavare talan om ogiltigförklaring av detta beslut med stöd av artikel 173 i EEG-fördraget (senare artikel 173 i EG-fördraget, nu artikel 230 EG i ändrad lydelse).

- 8 Genom pappersmassedomens ogiltigförklarade domstolen bland annat artikel 1.1 och 1.2 i pappersmassebeslutet som fastslår överträdelser av artikel 85.1 i fördraget. Vidare upphävde eller nedsatte domstolen böterna för de företag som hade väckt talan.

- 9 Det relevanta avsnittet i domslutet i pappersmassedomen har följande lydelse:
- ”1) Artikel 1.1 i kommissionens beslut 85/202/EEG av den 19 december 1984 om ett förfarande om överträdelse av artikel 85 i fördraget ogiltigförklaras.
- 2) Artikel 1.2 i ovannämnda beslut ogiltigförklaras.
- ...
- 7) De böter som ålagts sökandena upphävs, med undantag av de böter som avser Finncell och med undantag av de böter som ålagts Canfor, MacMillan, St Anne och Westar, vilka nedsätts till 20 000 ecu.
- ...”
- 10 Genom skrivelse av den 24 november 1993 begärde Assidomän Kraft Products m.fl., vilka inte hade väckt talan om ogiltigförklaring av pappersmassebeslutet, att kommissionen mot bakgrund av pappersmassedomens skulle ompröva deras rättsliga ställning, även om nämnda dom inte var riktad till dem, och till var och en av dem återbetala den del av de erlagda böterna som översteg 20 000 ECU, det vill säga det belopp som domstolen ålade vissa sökande att utge till följd av överträdelsena i de delar av beslutet som inte ogiltigförklarats. De gjorde gällande att de befann sig i samma situation som de övriga producenterna beträffande punkterna 1 och 2 i domslutet i pappersmassedomens och att domstolens ändring av kommissionens bedömning att pappersmassebeslutets

mottagare hade samordnat priset på blekt sulfatpappersmassa samt priserna på transaktionerna inom gemenskapen även skulle gälla dem.

- 11 Efter en skriftväxling, under vilken de svenska företagen och kommissionen i detalj redogjorde för sina ståndpunkter i frågan om huruvida pappersmassedommen även berör de mottagare av pappersmassebeslutet som inte hade väckt talan mot detta beslut i rätt tid, avsåg kommissionsledamoten med ansvar för konkurrensfrågor genom skrivelse av den 4 oktober 1995 företagens begäran om återbetalning med följande motivering:

"I do not see any possibility to accept your request. Article 3 of the decision imposed a fine on each of the producers on an individual basis. Consequently, in point 7 of the operative part of its judgment, the Court annulled or reduced the fines imposed on each of the undertakings who were applicants before it. In the absence of an application of annulment on behalf of your clients, the Court did not and indeed could not annul the parts of Article 3 imposing a fine on them. It follows that the obligation of the Commission to comply with the judgment of the Court has been fulfilled in its entirety by the Commission reimbursing the fines paid by the successful applicants. As the judgment does not affect the decision with regard to your clients, the Commission was neither obliged nor indeed entitled to reimburse the fines paid by your clients.

As your clients' payment is based on a decision which still stands with regard to them, and which is binding not only on your clients but also on the Commission, your request for reimbursement cannot be granted."

("Jag ser ingen möjlighet att bifalla Er begäran. I artikel 3 i beslutet ålades varje producent böter på individuell basis. Därför upphävde eller nedsatte domstolen i punkt 7 i domslutet de böter som ålagts vart och ett av de företag som hade väckt talan vid domstolen. Eftersom Era klienter inte har väckt talan om ogiltigförklaring av beslutet har domstolen varken ogiltigförklarat eller ens haft möjlighet att ogiltigförklara de delar av artikel 3 där de ålades böter. Följaktligen har

kommissionen helt och hållet uppfyllt sin skyldighet att följa domstolens dom när den har återbetalat de böter som erlagts av de sökande vars talan bifölls. Eftersom domen inte påverkar den del av beslutet som avser Era klienter, har kommissionen varken skyldighet eller rätt att återbetala Era klienters böter.

Eftersom Era klienters betalning är baserad på ett beslut som fortfarande är giltigt i förhållande till dem, och inte bara är bindande med avseende på Era klienter utan även med avseende på kommissionen, avslås Er begäran om återbetalning.”)

- 12 Genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 15 december 1995 väckte svarandena i överklagandet talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 4 oktober 1995.

Talan vid förstainstansrätten

- 13 Svarandena i överklagandet åberopade endast en grund till stöd för sin talan, nämligen att kommissionen hade underlåtit att beakta de rättsverkningar som följer av pappersmassedomen.
- 14 I den första delen av den åberopade grunden gjorde de gällande att kommissionen hade åsidosatt den gemenskapsrättsliga principen att en dom om ogiltigförklaring innebär att den omtvistade rättsakten är ogiltig *erga omnes* (gentemot envar) och *ex tunc* (med retroaktiv verkan).

- 15 I den andra delen av den åberopade grunden gjorde de gällande att kommissionen hade åsidosatt artikel 176 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 233.1 EG), i vilken det föreskrivs att "[d]en eller de institutioner vars rättsakt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot detta fördrag skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen".
- 16 Enligt svarandena i överklagandet är kommissionen enligt denna bestämmelse skyldig att vidta åtgärder inte bara i förhållande till parterna i målet utan även i förhållande till övriga berörda. Följaktligen skulle kommissionen ha omprövat liknande fall mot bakgrund av pappersmassedomens, i synnerhet mot bakgrund av domskälen i denna. Svarandena i överklagandet hänvisade i detta hänseende till dom av den 26 april 1988 i de förenade målen 97/86, 193/86, 99/86 och 215/86, Asteris m.fl. mot kommissionen (REG 1988, s. 2181).

Den överklagade domen

- 17 Förstainstansrätten godtog inte den första delen av den åberopade grunden.
- 18 I punkterna 56 och 57 ansåg förstainstansrätten inledningsvis att pappersmassebeslutet, trots att det var utformat och offentliggjort som ett enda beslut, skulle betecknas som en rad enskilda beslut i vilka fastställdes den eller de överträdelse som var och en av mottagarna ansågs ha gjort sig skyldig till och i förekommande fall de böter som de ålades och att denna slutsats fick stöd av pappersmassebeslutets lydelse, i synnerhet artiklarna 1 och 3.
- 19 Förstainstansrätten uppgav i punkt 58 att om en mottagare inte med stöd av artikel 173 i EG-fördraget har väckt talan mot den del av pappersmassebeslutet som avser den, är beslutet gällande och tvingande i alla delar gentemot denna

mottagare (se i detta avseende dom av den 9 mars 1994 i mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, REG 1994, s. I-833, punkt 13; svensk specialutgåva, volym 15).

- 20 I punkt 60 i den överklagade domen tillade förstainstansrätten att gemenskapsdomstolarna i en talan om ogiltigförklaring endast kan pröva föremålet för den talan som parterna har väckt, vilket innebär att ett beslut som pappersmassebeslutet endast kunde ogiltigförklaras med avseende på de mottagare som har väckt talan om ogiltigförklaring vid gemenskapsdomstolarna.

- 21 I punkt 61 tolkade förstainstansrätten följaktligen punkterna 1 och 2 i domslutet i pappersmassedomens på så sätt att artikel 1.1 och 1.2 i pappersmassebeslutet endast ogiltigförklarades i den del som avsåg de parter vars talan hade bifallits av domstolen. Den ansåg att denna bedömning bekräftades av punkt 7 i domslutet i pappersmassedomens, enligt vilken domstolen endast upphävde eller nedsatte de ”böter som ålagts sökandena”.

- 22 Förstainstansrätten godtog dock den andra delen av den åberopade grunden.

- 23 Den ansåg inledningsvis i punkt 69 att det utifrån lydelsen av artikel 176 i fördraget inte kunde uteslutas att rättsverkningarna av en dom om ogiltigförklaring även omfattar andra än dem som väckt talan.

- 24 Förstainstansrätten stödde sig i punkt 70 i detta hänseende på dom av den 22 mars 1961 i de förenade målen 42/59 och 49/59, Snupat mot Höga myndigheten (REG 1961, s. 99 och s. 159—161; svensk specialutgåva, volym 1, s. 95).

- 25 Förstainstansrätten ansåg i punkterna 71 och 72 att denna rättspraxis var tillämplig i förevarande fall av tre skäl.
- 26 För det första antogs de individuella beslut som domstolen ogiltigförklarade och de beslut mot vilka talan inte väcktes till följd av samma administrativa förfarande.
- 27 För det andra ålades svarandena i överklagandet böter för påstådda överträdelser av artikel 85 i fördraget som domstolen i pappersmassedomens inte ansåg vara bevisade vad gällde de mottagare av beslutet som hade väckt talan med stöd av artikel 173 i fördraget.
- 28 För det tredje var de individuella beslut som fattats vad gäller svarandena i överklagandet grundade på samma bedömning av de faktiska omständigheterna och samma ekonomiska och rättsliga analys som den som underkändes i pappersmassedomens.
- 29 Med hänvisning till legalitetsprincipen ansåg förstainstansrätten i punkt 72 att den berörda institutionen under sådana omständigheter enligt artikel 176 i fördraget kunde vara skyldig, med anledning av en begäran som ingetts i rimlig tid, att pröva om det även fanns anledning att vidta åtgärder gentemot de mottagare av den ogiltigförklarade rättsakten som inte hade väckt talan om ogiltigförklaring.
- 30 Förstainstansrätten uppgav vidare i punkt 73 att det var nödvändigt att fastställa vilka skyldigheter som uppkom till följd av pappersmassedomens och att, mot bakgrund av de principer som tidigare angivits, undersöka i vilken mån kommissionen till följd av den domen var skyldig att ompröva de svenska mottagarnas rättsliga ställning i förhållande till pappersmassebeslutet och att det vid denna bedömning var nödvändigt att analysera både domslutet och domskälen.

- 31 Förstainstansrätten erinrade i detta hänseende i punkt 74 om att kommissionen var skyldig att inte bara respektera domslutet i domen utan även de domskäl som ledde fram till detta, eftersom dessa exakt identifierar den bestämmelse som anses vara rättsstridig och redovisar de exakta skälen till den rättsstridighet som fastslås i domslutet (domen i det ovannämnda målet Asteris m.fl. mot kommissionen, punkt 27).
- 32 Förstainstansrätten påpekade att även om vissa dokument ”skulle kunna utgöra ett godtagbart stöd för att alla eller en del av övervägandena i pappersmassebeslutet är riktiga beträffande vissa svenska företag till vilka nämnda beslut är riktat (se i detta hänseende generaladvokaten Darmons ovannämnda förslag till avgörande till dom av den 31 mars 1993, punkt 464—476), kvarstår ändå det faktum att domstolen inte godtog kommissionens huvudbevisning gentemot samtliga företag till vilka pappersmassebeslutet är riktat till stöd för förekomsten av en samordning av priserna och följaktligen för en överträdelse av artikel 85 i fördraget”. Härav drog förstainstansrätten i punkt 84 slutsatsen att pappersmassedomens på denna punkt i hög utsträckning kunde påverka den bedömning som gjorts med avseende på de svenska mottagarna.
- 33 Följaktligen ansåg förstainstansrätten i punkt 85 att kommissionen enligt artikel 176 i fördraget och principen om god förvaltningssed var skyldig att med beaktande av domskälen i pappersmassedomens ompröva pappersmassebeslutets lagenlighet i förhållande till de svenska mottagarna och bedöma om de erlagda böterna skulle återbetalas till följd av en sådan prövning.
- 34 Förstainstansrätten ansåg vidare i punkterna 86 och 87 att domen i det ovannämnda målet TWD Textilwerke Deggendorf inte utgjorde hinder för denna slutsats, eftersom svarandena i överklagandet därmed inte gavs möjlighet att kringgå tidsfristen för talans väckande och följaktligen att kringgå pappersmassebeslutets slutliga karaktär i förhållande till dem. Till skillnad från det ovannämnda målet TWD Textilwerke Deggendorf — i vilket det ifrågavarande företaget inom ramen för en begäran om förhandsavgörande hade försökt göra gällande att ett beslut som det inte hade väckt talan mot inom den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 i fördraget var rättsstridigt — avsåg domstolsprövningen i förevarande mål inte det ursprungliga beslutet, det vill säga pappersmassebeslutet, utan ett nytt beslut som fattats med tillämpning av artikel 176 i fördraget. Talan mot detta kunde således prövas i sak.

- 35 I punkt 92 ansåg förstainstansrätten att kommissionen — i den mån den efter en omprövning av pappersmassebeslutet, med beaktande av domskälen i pappersmassedomnen, skulle komma fram till att vissa konstateranden om överträdelser av artikel 85 i fördraget som de svenska mottagarna ansågs ha gjort sig skyldiga till var rättsstridiga — hade rätt att återbetala de böter som erlagts avseende dessa delar. I ett sådant fall var kommissionen enligt legalitetsprincipen och principen om god förvaltningssed även skyldig att återbetala böterna i och med att något lagstöd inte längre fanns. I annat fall skulle artikel 176 i fördraget fräntas sin ändamålsenliga verkan.
- 36 Förstainstansrätten ansåg därför att kommissionen, genom att anta sitt beslut av den 4 oktober 1995, hade gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning, eftersom det i detta beslut fastslås att kommissionen varken hade skyldighet eller rätt att återbetala de böter som sökandena hade erlagt. Förstainstansrätten ogiltigförklarade därför beslutet.

Överklagandet

- 37 Kommissionen har åberopat tre grunder till stöd för sitt överklagande. I första hand har kommissionen gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt artikel 176 i EG-fördraget. I andra hand har kommissionen hävdat att förstainstansrätten åsidosatt artiklarna 173 i fördraget och 189 i EG-fördraget (nu artikel 249 EG). Slutligen har kommissionen anfört att förstainstansrätten angett motstridiga skäl i den överklagade domen.
- 38 Till stöd för den första grunden har kommissionen gjort gällande att förstainstansrätten har gjort en alltför vidsträckt tolkning av vilka åtgärder som skall vidtas för att följa domstolens dom i den mening som avses i artikel 176 i fördraget när den fastställde att kommissionen är tvungen att ompröva situationen och återbetala böter som erlagts av beslutsmottagare som inte väckt talan mot beslutet inom föreskriven frist.
- 39 Såsom förstainstansrätten själv har påpekat i punkt 56 i den överklagade domen skall ett beslut som pappersmassebeslutet, ”trots att det är utformat och

offentliggjort som ett enda beslut,... betecknas som en rad enskilda beslut i vilka det i förhållande till vart och ett av de företag till vilka det är riktat fastställs den eller de överträdelser dessa företag ansågs ha gjort sig skyldiga till och i förekommande fall de böter som de har ålagts". Enligt punkt 60 i den överklagade domen kan ett sådant beslut "endast ogiltigförklaras med avseende på de företag till vilka det är riktat och vars talan har bifallits vid gemenskapsdomstolarna" och enligt punkt 58 är det giltigt och bindande i alla delar för de mottagare som inte väckt talan om ogiltigförklaring.

- 40 Härav följer nödvändigtvis att "de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen" i den mening som avses i artikel 176 i fördraget innebär att kommissionen enbart skall återbetala de böter som ålagts de mottagare vars talan har bifallits av gemenskapsdomstolarna. Kommissionen är inte heller skyldig att ompröva besluten vad avser de mottagare som inte har väckt talan om ogiltigförklaring, eftersom dessa beslut inte berörs av domstolens dom.
- 41 Varje annan tolkning av artikel 176 strider mot likhetsprincipen. Svarandena i överklagandet skulle annars åtnjuta en orättmätig fördel i förhållande till de företag som till skillnad från dem har tagit risken, i synnerhet den finansiella risken, att väcka talan om ogiltigförklaring. Kommissionen har i detta hänseende betonat att "om deras talan inte hade bifallits, skulle svarandena i överklagandet säkerligen inte ha erbjudit dem att dela på rättegångskostnaderna. Nu när deras talan har bifallits vill de skörda frukterna av ett arbete som betalats av andra".
- 42 Till stöd för den andra grunden har kommissionen gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt artikel 173 i fördraget i dubbel bemärkelse samt även åsidosatt artikel 189 i samma fördrag.
- 43 Med hänvisning till domen i det ovannämnda målet TWD Textilwerke Deggendorf har den för det första erinrat om att ett beslut som mottagaren inte har bestritt inom den i artikel 173 i fördraget föreskrivna fristen vinner laga kraft i förhållande till mottagaren.

- 44 Den överklagade domen innebär emellertid att en mottagare av ett beslut, som har gått honom emot och som han inte har bestritt inom föreskriven tid, kan ifrågasätta beslutet flera år senare till följd av en dom om ogiltigförklaring av ett liknande beslut som har fattats till följd av ett liknande förfarande. Två-månadersfristen i artikel 173 skulle således förlora sin verkan.
- 45 För det andra strider den överklagade domen mot principen att ingen kan väcka talan vid domstol till förmån för andra, vilken underförstått framgår av artikel 173 i fördraget. I denna artikel föreskrivs nämligen att en fysisk eller juridisk person endast kan väcka talan mot ett beslut som är riktat till honom eller som han är direkt och personligen berörd av.
- 46 Slutligen strider den överklagade domen mot artikel 189 i fördraget, eftersom förstainstansrätten bortser från att beslut är individuella. Medan en förordning medför rättsverkningar inte bara för parterna vid domstolen utan även för samtliga personer på vilka denna förordning är tillämplig, är förhållandet inte detsamma vad gäller beslut som utgör individuella administrativa rättsakter. Om en mottagare väcker talan mot ett beslut som är riktat mot honom och talan bifalls, påverkar detta endast mottagarens rättsliga ställning.
- 47 Till stöd för den tredje grunden har kommissionen gjort gällande att förstainstansrättens resonemang i punkterna 55—63 i den överklagade domen inte överensstämmer med resonemanget i punkterna 64—95.
- 48 Enligt kommissionen är det motsägelsefullt att påstå dels att besluten att ålägga de svenska mottagarna böter inte har ogiltigförklarats genom pappersmassedommen och därför är giltiga och tvingande, dels att dessa beslut till följd av den domen saknar rättsligt stöd och att böterna därför skall återbetalas till mottagarna.

Domstolens bedömning

- 49 Överklagandet rör i huvudsak frågan om den institution som till följd av ett gemensamt förfarande har antagit flera liknande individuella bötesbeslut är skyldig, för det fall endast vissa mottagare har väckt talan mot dessa beslut och vunnit målet, att på begäran av övriga mottagare, mot bakgrund av domskälen i domen om ogiltigförklaring, ompröva lagenligheten av de beslut mot vilka talan inte har väckts och bedöma om de erlagda böterna skall återbetalas till följd av en sådan prövning.
- 50 Domstolen understryker inledningsvis att artikel 176 i fördraget, som var den enda bestämmelse som svarandena i överklagandet åberopade vid förstainstansrätten och som ligger till grund för den överklagade domen, endast förpliktar den institution från vilken rättsakten härrör att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen om ogiltigförklaring.
- 51 Omfattningen av denna skyldighet är begränsad i två avseenden.
- 52 Eftersom den gemenskapsdomstol som skall döma i målet för det första inte kan döma utöver vad som yrkats (*ultra petita*) (se dom av den 14 december 1962 i de förenade målen 46/59 och 47/59, Meroni mot Höga myndigheten, REG 1962, s. 782, 801, och dom av den 28 juni 1972 i mål 37/71, Jamet mot kommissionen, REG 1972, s. 483, punkt 12), kan ogiltigförklaringen inte vara mera omfattande än vad som yrkats av sökanden.
- 53 Om en mottagare av ett beslut följaktligen beslutar att väcka talan om ogiltigförklaring, kan den gemenskapsdomstol vid vilken talan anhängiggjorts endast ta ställning till de delar av beslutet som avser denna mottagare. De delar av beslutet som avser andra mottagare, delar mot vilka talan inte har väckts, omfattas inte av den tvist som gemenskapsdomstolen skall avgöra.

- 54 För det andra har en dom om ogiltigförklaring från en gemenskapsdomstol visserligen en bindande verkan (se bland annat dom av den 21 december 1954 i mål 1/54, Frankrike mot Höga myndigheten, REG 1954, s. 7, 34, och i mål 2/54, Italien mot Höga myndigheten, REG 1954, s. 73, 104, samt av den 11 februari 1954 i mål 3/54, Assider mot Höga myndigheten, REG 1954, s. 123), som gäller både domslutet och domskälen till stöd för domslutet, men denna verkan kan inte medföra att en rättsakt mot vilken talan inte har väckts och som skulle kunna anses vara olaglig på samma grund skall ogiltigförklaras.
- 55 Anledningen till att hänsyn skall tas till dessa domskäl som redovisar de exakta skälen till den rättsstridighet som fastslås i domslutet (dom av den 12 november 1998 i mål C-415/96, Spanien mot kommissionen, REG 1998, s. I-6993, punkt 31) är endast att den exakta innebörden av vad som har fastställts i domslutet skall kunna fastställas. Domskälen i en dom om ogiltigförklaring kan inte få verkan för de personer som inte var parter i målet och med avseende på vilka det i domen inte kan ha fattats något som helst beslut.
- 56 Även om den berörda institutionen enligt artikel 176 i fördraget är skyldig att undvika att de rättsakter som skall ersätta den ogiltigförklarade rättsakten är behäftade med samma rättsstridigheter som de som fastslagits i domen om ogiltigförklaring, innebär denna bestämmelse inte, till skillnad från vad förstainstansrätten fastslog i punkterna 69, 72 och 85, att institutionen på begäran av de berörda måste ompröva identiska eller liknande beslut som påstås vara behäftade med samma rättsstridighet och som är riktade till andra mottagare än sökanden.
- 57 Domstolen påpekar vidare att enligt fast rättspraxis vinner ett beslut, mot vilket talan inte har väckts av den som det är riktat till inom den i artikel 173 i fördraget föreskrivna tidsfristen, laga kraft gentemot denne (se bland annat dom av den 17 november 1965 i mål 20/65, Collotti mot domstolen, REG 1965, s. 1045, och domen i det ovannämnda målet TWD Textilwerke Deggendorf, punkt 13).
- 58 Med tillämpning av denna princip har domstolen upprepade gånger fastslagit att en medlemsstat inte längre har rätt att, i samband med en talan om fördragsbrott som väckts av kommissionen, via artikel 184 i EG-fördraget (nu artikel 241 EG)

ifrågasätta giltigheten av ett beslut som riktats till denna med stöd av artikel 93.2 i samma fördrag (nu artikel 88.2 EG) när medlemsstaten hade låtit den frist inom vilken den kunde väcka talan om ogiltigförklaring gå ut (se i detta hänseende dom av den 12 oktober 1978 i mål 156/77, kommissionen mot Belgien, REG 1978, s. 1881, punkt 20, svensk specialutgåva, volym 4, s. 179, och av den 10 juni 1993 i mål C-183/91, kommissionen mot Grekland, REG 1993, s. I-3131, punkt 10).

- 59 Domstolen har vidare fastslagit att även om en part kan väcka skadeståndstalan utan att härvid till följd av gällande bestämmelser vara tvungen att yrka ogiltigförklaring av den rättsstridiga rättsakt som förorsakat skadan, kan han dock inte på detta sätt undgå avvisning av en talan om ogiltigförklaring som rör samma rättsstridiga förhållande och syftar till samma ekonomiska resultat (se bland annat dom av den 12 november 1981 i mål 543/79, Birke mot kommissionen och rådet, REG 1981, s. 2669, punkt 28, och i mål 799/79, Bruckner mot kommissionen och rådet, REG 1981, s. 2697, punkt 19, samt av den 26 februari 1986 i mål 175/84, Krohn mot kommissionen, REG 1986, s. 753, punkt 33; svensk specialutgåva, volym 8, s. 475).
- 60 Vidare fastslog domstolen i det ovannämnda målet TWD Textilwerke Deggendorf att artikel 173 i fördraget utgör hinder för att en mottagare av statligt stöd — som hade kunnat väcka talan mot kommissionens beslut att förklara detta stöd oförenligt med den gemensamma marknaden genom talan om ogiltigförklaring inom den frist som föreskrivs i artikel 173 femte stycket i fördraget och som avstått från att göra detta — kan ifrågasätta lagenligheten av detta beslut vid de nationella domstolarna i samband med en talan som väckts mot åtgärderna för att genomföra beslutet. I annat fall skulle han beviljas en möjlighet att efter fristen för talans väckande kringgå det faktum att beslutet har vunnit laga kraft gentemot honom.
- 61 Denna rättspraxis är i synnerhet motiverad av att talefristerna syftar till att skydda rättssäkerheten, för att förhindra att gemenskapsrättsakter som medför rättsverkningar kan komma att ifrågasättas ett obegränsat antal gånger, samt av kraven på god och processekonomisk rättskipning.
- 62 Domstolen påpekar även att enligt fast rättspraxis utgör domstolens eller förstainstansrättens dom om ogiltigförklaring en ny omständighet som medför att

fristen för talans väckande börjar löpa på nytt endast i förhållande till parterna i målet och övriga personer som är direkt berörda av den ogiltigförklarade rättsakten (dom av den 17 juni 1965 i mål 43/64, Müller mot EEG-, EKSG- och Euratområdet, REG 1965, s. 499, 515, av den 14 december 1965 i mål 52/64, Pfloeschner mot kommissionen, REG 1965, s. 1211, 1219, av den 21 februari 1974 i de förenade målen 15/73—33/73, 52/73, 53/73, 57/73—109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73 och 135/73—137/73, Kortner m.fl. mot rådet, kommissionen och parlamentet, REG 1974, s. 177, punkt 38, och av den 8 mars 1988 i mål 125/87, Brown mot domstolen, REG 1988, s. 1619, punkt 13).

- 63 Enligt principen om rättssäkerhet, som ligger till grund för den lösning som domstolen redogör för i punkterna 57—62, kan således inte den institution som till följd av ett gemensamt förfarande har antagit flera liknande individuella bötesbeslut bli skyldig, för det fall endast vissa mottagare har väckt talan mot dessa beslut och vunnit målet, att på begäran av övriga mottagare, mot bakgrund av domskälen i domen om ogiltigförklaring, ompröva lagenligheten av de beslut mot vilka talan inte har väckts och bedöma om de erlagda böterna skall återbetalas till följd av en sådan prövning.
- 64 Svarandena i överklagandet anser emellertid att förstainstansrätten har tillämpat de principer som följer av dom av den 22 mars 1961 i mål Snupat mot Höga myndigheten och domen i det ovannämnda målet Asteris m.fl. mot kommissionen på ett korrekt sätt.
- 65 Målen Snupat mot Höga myndigheten och Asteris m.fl. mot kommissionen rörde dock andra situationer än situationen i förevarande fall.
- 66 I den ovannämnda domen av den 22 mars 1961 i målet Snupat mot Höga myndigheten var det mycket speciella omständigheter som fick domstolen att göra en extensiv tolkning av de skyldigheter som ålåg Höga myndigheten till följd av domen av den 17 juli 1959 i de förenade målen 32/58 och 33/58, Snupat mot Höga myndigheten (REG 1959, s. 275).

- 67 För det första hade SnuPAT systematiskt utnyttjat de talerätter som fanns tillgängliga, detta till skillnad från svarandena i överklagandet, som lät den i artikel 173 femte stycket i fördraget föreskrivna tvåmånadersfristen löpa ut. SnuPAT hade nämligen först begärt undantag från den ålagda skyldigheten att erlagga bidrag till en utjämningskassa med hänvisning till de undantag som Höga myndigheten hade beviljat två andra producenterna och därefter väckt talan om ogiltigförklaring mot detta avslag. Sedan domstolen ogillat denna talan, genom domen av den 17 juli 1959 i det ovannämnda målet SnuPAT mot Höga myndigheten, begärde SnuPAT att Höga myndigheten med retroaktiv verkan skulle återkalla de undantag som de två andra producenterna beviljats. Därefter väckte SnuPAT slutligen på nytt talan vid domstolen mot Höga myndighetens avslag på denna andra begäran, en talan som domstolen biföll.
- 68 För det andra åsamkade de undantag som de två andra producenterna beviljats SnuPAT en direkt skada med anledning av det införda utjämningsystemet, eftersom produktionskostnaderna minskade för de två första producenterna och ökade för den tredje producenten med hänsyn till justeringen av den sistnämndes bidrag. Samma sak gäller inte beträffande bötesbelopp som påförts olika mottagare av pappersmassebeslutet, eftersom upphävandet av vissa böter inte påverkar bötesbeloppet för dem som inte har väckt talan om ogiltigförklaring.
- 69 Svarandena i överklagandet kan inte heller med framgång åberopa domen i det ovannämnda målet Asteris m.fl. mot kommissionen, i vilken domstolen fastställde att den berörda institutionen, till följd av att en jordbruksförordning som gällde ett visst regleringsår hade ogiltigförklarats i en tidigare dom, var skyldig att upphäva lagstiftning som redan hade antagits den dag sistnämnda dom meddelades och som reglerade kommande år i bestämmelser med samma innehåll som de som ansågs vara rättsstridiga.
- 70 Det målet rörde nämligen ogiltigförklaring av förordningar som avlöste varandra i tiden, vilket innebar att en ogiltigförklaring av en tidigare förordning nödvändigtvis medförde en skyldighet för den institution varifrån den härrörde att i samband med utarbetandet av efterföljande förordningar ta hänsyn till domstolens dom.

- 71 Förstainstansrätten gjorde sig följaktligen skyldig till felaktig rättstillämpning när den fastställde att kommissionen enligt artikel 176 i fördraget var skyldig att på begäran av de berörda ompröva pappersmassebeslutet i den del som avsåg dem, mot bakgrund av domskälen i pappersmassedomens, och bedöma om de erlagda böterna skulle återbetalas till följd av en sådan prövning. Den omtvistade domen skall därför upphävas.
- 72 Enligt artikel 54 första stycket andra meningen i EG-stadgan för domstolen kan domstolen, om den upphäver förstainstansrättens beslut, slutgiltigt avgöra tvisten om målet är klart för avgörande. Domstolen anser att så är fallet.

Talan om ogiltigförklaring som anhängiggjorts vid förstainstansrätten och som riktas mot beslutet av den 4 oktober 1995

- 73 Svarandena i överklagandet har inom ramen för talan om ogiltigförklaring endast åberopat en grund. De anser att kommissionen i sitt beslut av den 4 oktober 1995 inte har beaktat de rättsverkningar som följer av pappersmassedomens.
- 74 Under den första delen har svarandena i överklagandet gjort gällande att kommissionen har åsidosatt den gemenskapsrättsliga principen att en dom om ogiltigförklaring medför att den omtvistade rättsakten är ogiltig *erga omnes* (gentemot envar) och *ex tunc* (med retroaktiv verkan).
- 75 Under den andra delen har de gjort gällande att kommissionen har åsidosatt artikel 176 första stycket i fördraget enligt vilken "[d]en eller de institutioner vars rättsakt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot detta fördrag skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen".

- 76 Eftersom den första delen av grunden inte kan godtas av de skäl som framgår av punkterna 19, 20, 54 och 55 i denna dom och den andra av de skäl som framgår av punkterna 50—56 i denna dom, skall den talan som svarandena i överklagandet väckte vid förstainstansrätten den 15 december 1995 mot beslutet av den 4 oktober 1995 att avslå deras begäran om omprövning mot bakgrund av pappersmassedomens ogillas.

Rättegångskostnader

- 77 Enligt artikel 122 första stycket i rättegångsreglerna skall domstolen, när överklagandet skall bifallas och domstolen själv slutligt avgör tvisten, besluta om rättegångskostnaderna. Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 skall tillämpas i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats.
- 78 Eftersom överklagandet skall bifallas och talan som väckts av svarandena i överklagandet skall ogillas, fastställer domstolen att svarandena i överklagandet skall ersätta samtliga rättegångskostnader vid förstainstansrätten och domstolen.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

- 1) Förstainstansrättens dom av den 10 juli 1997 i mål T-227/95, AssiDomän Kraft Products m.fl. mot kommissionen, upphävs.
- 2) Talan om ogiltigförklaring som väcktes vid förstainstansrätten den 15 december 1995 av AssiDomän Kraft Products AB m.fl. ogillas.
- 3) AssiDomän Kraft Products AB m.fl. skall ersätta samtliga rättegångskostnader vid förstainstansrätten och domstolen.

Rodríguez Iglesias	Kapteyn	Puissochet	Hirsch
Jann	Moitinho de Almeida	Gulmann	
Murray	Edward	Ragnemalm	
Sevón	Wathelet	Schintgen	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 september 1999.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias

Ordförande